

VSEBINA

SPREMNA BESEDA K SLOVENSKI IZDAJI		9
ZA ZAČETEK		13
UVOD		15
PRVO POGlavJE	MORJE	27
DRUGO POGlavJE	POLARNI LED	49
TRETJE POGlavJE	REKE	69
ČETRTO POGlavJE	OTOKI	81
PETO POGlavJE	DŽUNGLA	107
ŠESTO POGlavJE	PUŠČAVA	121
SEDMO POGlavJE	DIVJI LJUDJE	145
OSMO POGlavJE	PROSTOŽIVEČE ŽIVALI IN RASTLINE	171
DEVETO POGlavJE	GORE	189
VRAČANJE DIVJINE		217
EPILOG		243
ZAHVALA		247

SPREMNA BESEDA K SLOVENSKI IZDAJI

Nara Petrovič

BODITE TAKŠNI, KAKRŠNE VAS HOČE DIVJINA

Spremljati Bena na ekranu je seveda prekrasno, toda doživeti njegov mir – *in nemir* – med vrsticami na papirju je neprecenljiva pustolovščina. Popotnik sem tudi sam in mi je blizu nemir, ki podžiga barko, ko je prikovana na luko.

Prav tako kakor Ben sem spisal nekaj knjig in mi je domača nagonka sla k prelivanju spoznanj v krajše in daljše zapise. Motivacija je preprosta: ponižno podeliti mistična srečanja z mejami sebe in narave z manj drznimi – in norimi – od sebe!

Ben je nedvomno eden najbolj drznih in norih pustolovcev na planetu. Hkrati je eden najbolj krotkih ljudi, kar sem jih kdaj srečal. Divjina očitno ne le prebuta, ampak tudi ukroti duha, če si le to dopustimo.

Ko me je producentka serije *V divjini z Benom Foglom* povabila k sodelovanju, mi je zaigralo srce. Tedni priprav so minili en, dva, tri. Šest dni snemanja na Obali svetlobe (*La Costa de la Luz*) pri Tarifi je bilo nepozabnih. Zdaj se lahko pohvalim, da sem bil Benov gost, čeprav se v oddaji zdi, da je bil on moj.

Poučno je bilo opazovati Bena med snemanjem, kako poslušno sledi navodilom producentke in brez godrnjanja ponavlja prizore. Ker je bilo pristno, je bilo lahko tudi odigrano; bilo je tako žlahtno odigrano, da je zato videti pristno.

© Ritochet LTD

Nara in Ben v Španiji

V premorih med prizori sva seveda veliko klepetala. Izmenjavala sva se v iskreni radovednosti drug o drugem. Nasmegal me je, ko je rekel, da je en njegovih najljubših dokumentarcev *Big River Man* o tem, kako je naš Martin Strel preplaval Amazonko. Povedal mi je, da je s številnih obal sveta prinesel domov naplavljen les in ga obesil na steno – pa sem zanj odrezal reženj plutovca in nanj vžgal svoje ime, datum in kraj snemanja. Vidno se ga je dotaknilo, ko sem mu ga podaril.

Ben me je spomnil na moje najlepše trenutke v divjini. Ko sem se podal v resnično divjino, me nikoli ni *gostila*; v tisti pravi divjini sem bil in vedno bom bodisi popoln divjak ali popoln tujec. In prav je tako. Zato v sebi vedno gostim delčke divjine, ki so se odtisnili v mojega duha, njena prostranstva, hvala bogu, pa ostajajo za vedno skrita in tuja.

Ben me je spomnil tudi, da mi v divjino ni treba več tisoč kilometrov daleč. Le uro hoje od mojega hišnega praga se najdejo kotanje in slemena, na katerih me povsem spodobno prebutajo pesti narave, če se jim prepustim. In le če se jim prepustim, me ukrotijo.

Ni mi treba tekrovati z največjimi norci tega sveta, da mi divjina nekaj da. Lahko se odpravim v bližnji gozd in se ponoči – brez lučke (pa, recimo, še bos!) – pritipam domov. Če vas je strah gozda, morda v Benovih modrostih najdete kanček navdiha, da ju objamete: tako strah kot gozd.

Tudi če se odpravite v divjino le za eno noč, vas bo naučila nekaj o pristnosti. Kot zapiše Ben: pokazala vam bo, kako biti takšni, kakršni ste – v resnici –, ne takšni, kakršne bi vas rada imela družba.

ZA ZAČETEK

Spomladi 2020

Hišica na drevesu v Oxfordshiru

Dragi bralec,

že od nekdaj sem imel načrt.

V primeru svetovne krize bi se umaknil v divjino, mogoče na kakšen otok na Škotskem, kjer bi gojil sadje in zelenjavo ter šolal svoje otroke na domu na majhni najeti idilični kmetiji, daleč od krize.

Zdaj se je nepredstavljivo zgodilo in znašel sem se v karanteni, odmaknjen od odmaknjenosti Hebridov. Namesto zgoraj opisane-ga scenarija sedim v svoji novi pisarni, otroški hišici na domačem drevesu, ki je bila zasežena do nadaljnjega.

Tako kot številni ljudje tudi jaz v samoti bijem duševne in telesne bitke. Odganjam temačne oblake, preden bi se utegnili izoblikovati v nevihto. Čas pa izkoriščam tudi za boljše samoopazovanje. Daleč od toče nenehno spreminjajočih se informacij sem z omejitvijo gibanja dobil priložnost za razmislek in skrben pregled tega, kar sem naredil, kar delam in kam grem.

Že vse življenje bežim pred notranjim dvomečim glasom, pred gromkim glasom neuspeha in polomije, ki me izziva in draži s svojo negativnostjo in svojim brezupom. Ves čas že skušam utišati

pesimizem tako, da se iz znanega domačega okolja podajam ven v naravo, kjer dobivam nove zorne kote in usmeritve.

Včasih potrebujemo kakšen pretres, kot je svetovna kriza, da nas zdrami iz samovšečnosti in opomni, kaj je v resnici pomembno v življenju.

Številni vse življenje iščemo nekaj, kar imamo velikokrat tik pred nosom ... občutek pripadnosti. Ta občutek poraja zadovoljstvo, občutek vključenosti in sreče, ki se mnogim izmikajo vse življenje. Pravijo, da je dom tam, kamor te vleče srce. Divjina in narava sta »dom« vseh nas – pripadamo jima lahko vsi.

Med najboljšimi oblikami umika je zame že od nekdaj premišljevanje o ljudeh, krajih in pokrajinah svojega življenja. Takrat ugotavljam, da izginem iz kaosa ob kuhinjski mizi in se vrnem v gore in gozdove, v džungle in na otoke, na odprta morja in polarni led, da bi znova odkril divjino v sebi.

V divjini se lahko o sebi naučimo marsikaj.

Divjina nas prisili, da se spoprimeemo z izzivom. Da prevzamemo odgovornost zase in se prilagodimo. Postanemo ustvarjalnejši, manj potratni in bolj sočutni. Skratka, naredi nas manj sebične in bolj nesebične.

Z omejitvijo gibanja smo vsi dobili čas za premišljevanje o preteklosti. Kaj smo počeli? Od kod smo prišli in kam gremo? Ob odsotnosti šuma v ozadju smo vsi dobili priložnost za razmislek. Jaz premišlujem o vseh naukih, ki sem jih dobil v divjini, in o tem, kako so me izoblikovale izkušnje iz narave.

Ta knjiga je nastala po izkušnjah, ki sem jih dobil pri poskusih, da bi znova vzbudil divjost v sebi. Napisana je bila v mojem naročju v otroški hišici na drevesu v nenavadnem obdobju osame med zaustavitvijo javnega življenja, v njej pa ponujam nauke, ki lahko tudi vas spodbudijo k potovanju ... in v vas vzbudijo občutek, da imate cilj.

Ben

UVOD

»Divjina skriva odgovore na vprašanja,
ki se jih še nismo naučili postaviti.«

Nancy Newhall

Nekaj vendarle vem.

Lažje je razbiti nekaj kot popraviti to. Padajoča vaza iz porcelana se bo v nekaj milisekundah raztreščila na tisoč koščkov. Normalno, da jo je mogoče popraviti, ampak za popravilo potrebujemo potrpljenje, spretnost in vztrajnost. Mogoče bo trajalo več mesecev ali celo let, preden jo bomo mogli pazljivo sestaviti, pa še potem bomo imeli poškodovan predmet, ki ga bodo za vedno kazile brazgotine popraviljanja.

Seveda so okusi različni. Nekateri vidijo zgolj nekaj skaženegega, drugi pa vidijo lepoto. Japonci so iznašli kincugi, pri katerem porcelan, zlepljen z zlatom, postane oblika umetnosti, končani izdelek pa je še bolj dragocen in zaželen, saj vsaka žila, črta in popravek predstavlja večurno predanost in umetniško spretnost. S tem, ko smo sprejeli napake in pomanjkljivosti predmeta, na primer vaze, se njegova vrednost poveča zaradi vseh težav in sitnosti pri njegovem popravilu.

Življenje je polno vzponov in padcev, svetlobe in senc, vrhov in dnov. Tako rekoč vsi smo razbite vaze, popravila pa krepijo značaj, moč in duha. Zdravljenje iščemo na različnih koncih. Nič ni nikdar zares strto.

Divjina je že vse življenje moja zdravilka. Moja prijateljica je in mentorica. Nisem veren, ampak če bi bil, bi bila moja cerkev. Moj božji hram.

Narava me je naučila spoštovanja in sočutja. Divjina nas uči, kako pomembno je ceniti svoje vire in skrbno ravnati z njimi, kako pomembno je skrbeti za svoje okolje in spoštovati naravo. Opominja nas, naj bomo hvaležni za tisto, kar imamo, namesto da bi bili žalostni zaradi tistega, česar nimamo.

V življenju sem ob vrsti pustolovščin in nezgod v naravnem okolju izvedel ogromno o sebi. Divjina me je naučila, kako se spopadati z ljubeznijo in izgubo, s kritiko in neuspehom, s srečo in nesrečo, s trdoživostjo in tveganjem, s stremenjem in upanjem.

Vsakemu dvigu sledi spust. Tako pač je v življenju. Osvojitve Everesta je bila v številnih pogledih vrhunec mojega življenja, ampak stvarnost je bila takšna, da sem se moral prej ali slej spet spustiti v dolino. Tam zgoraj nisem mogel ostati za vse večne čase. Tako kot omamljeni narkomani plavajo v višavah, se morajo tudi spustiti na trda tla.

Pravzaprav je vse moje življenje vrsta vzponov in padcev. Ker sem optimist, velikokrat preskočim nizke točke, ampak leto po osvojitvi najvišje gore na svetu mi je dalo lekcijo o sebi, o življenju in pomembnosti tega, da se učimo iz svojih porazov in šibkih točk.

V mojem otroštvu so prevladovali neuspehi: ne vedno očitni, ampak zdelo se je, da se takšnih ali drugačnih porazov kar ne morem otresti. Spodletavalo mi je pri preizkusih znanja. Spodletavalo mi je pri prijateljstvih. Spodletavalo mi je v športu. To je pustilo globoke rane v meni in še vedno jih pušča. Postal

sem neuspešen in neuspešnost je postala jaz. Opredeljevala me je kot človeka. Nehal sem si prizadevati, saj sem vedel, da mi bo spodletelo. To ni imelo nobenega smisla. Mojih zadnjih 45 let je polnih pretresov. Nočem, da bi moje besede zvenele obrabljeno, ampak odkrito povedano, moje življenje opredeljujejo boleči neuspehi. Neizogibnost te neuspešnosti me je oropala zaupanja vase in samozavesti ter strla mojega duha. In tako sem se kot otrok zalotil, kako se umikam med drevesa, na rečno ali morsko obrežje, kar je bila zame nekakšna terapija, s katero sem skušal obnoviti načeto samozavest. Z leti pa sta se obseg in globina mojega odnosa z naravo in divjino še naprej razvijala in rasla.

Ker sem odraščal v sedemdesetih letih 20. stoletja, so bili neuspehi v mojem otroštvu po večini omejeni na mojo glavo. »Neuspeh« pa je dandanes nekaj povsem drugačnega. V svetu, ki je obseden z družbenimi omrežji in v katerem se deli, naslaja, komentira, drsa po zaslonih in všečka, se na neuspehe opozarja vsak dan. Še nikdar doslej niso bila naša življenja pod takšnim drobnogledom, vsem na očeh.

Živimo v času razklanosti, v katerem je lažje najti napake kot proslavljati uspeh. Živimo v dobi »več«, ne zgolj v smislu gnotne porabe, temveč tudi dosežkov, pa še potem iščemo luknje in poudarjamo primanjkljaje. Ne vem, zakaj to počnemo. Mogoče je kriva naša neomajna nagnjenost k ljubosumju? Mogoče je krivo naše prepričanje, da kdor visoko leta, nizko pade. Tako je, kot pravijo: »Vsakič, ko uspe kateremu prijatelju, del mene odmre.«

Zelo veliko ljudi je ves čas v skrbeh, kaj imajo za bregom drugi, namesto da bi uživali v svojem življenju. Več opravlja si dajejo s primerjanjem, iskanjem razlik in obsojanjem kot pa z uživanjem, zadovoljevanjem in spoštovanjem. Ampak primerjanje ubija srečo. Že od nekdaj je tako, ampak le redko kdaj je bilo to mogoče

doseči tako preprosto kot v internetni dobi. Primerjanje in iskanje razlik. Velikokrat se sploh ne zavedamo, da se postavljamo. Zdi se, da je kritiziranje in iskanje neuspehov človeku v krvi.

Napak pa sploh ni težko najti. Naj sem se v življenju še tako trudil, so ljudje kar naprej iskali luknje. Ko so me izbrali za prostovoljca za BBC-jev družben poskus *Castaway 2000* (Brodolomec 2000), v okviru katerega sem eno leto tičal na samotnem otoku v Zunanjih Hebridih, »je bilo tako samo zato, ker sem imel slavno mamó«; ko sem izdal prvo knjigo, »je bilo to samo zato, ker sem bil slavna osebnost«; ko sem začel delati kot televizijski voditelj, »je bilo tako samo zato, ker sem hodil v zasebno srednjo šolo in sem bil gosposki«; ko sem vodil oddajo o podeželskih zadevah *Countryfile* (Podeželski dosje), so me odpravili z mestno srajco, ki ne ve ničesar o podeželju; ko sem vodil razstavo o psih Crufts, so rekli, da ne vem ničesar o psih; ko sem uspešno preveslal Atlantik, »je bilo tako samo zato, ker so nama pomagali oceanski tokovi«; ko sem odpešočil do južnega tečaja, »je bilo tako samo zato, ker smo imeli pomoč«; ko sem osvojil Everest, so nekateri dosežek odpravili z besedami, da »to ni več izziv«; in kadar rečem, da me skrbi za okolje, me obtožijo hude hinavščine, ker potujem z letali.

Lahko bi nadaljeval in nadaljeval ... Vprašanje se zdi črno-belo, vendar ni, saj lahko z domiselnim prirejanjem resnice dosežemo, da se kar koli ujema z želeno zgodbo. Temu včasih pravijo »lažne novice«, ampak gre bolj za uporabo umetniške svobode pri dejstvih oziroma »pesniško svobodo«, kot smo temu rekli včasih.

Še nikoli niso bila naša življenja bolj na očeh vsega sveta, ki si jih lahko ogleduje in kritizira. Predstavljena niso samo našim sorodnikom in prijateljem, temveč – odvisno od naše uporabe družbenih omrežij – tudi milijonom drugih ljudi, od katerih ima vsak svoj glas in svoje mnenje. Ob posledicah se nam lahko zvrsti v glavi in lagal bi, če bi rekel, da to ni vplivalo name. Ker

nimam debele kože, me kritika že od nekdaj boli. Naj se jo še tako trudim odločneje sprejemati z dvignjeno glavo, se večkrat zalotim, kako se ob njej umaknem.

Vse življenje, ob kritikah in neuspehih, mi je nekaj ves čas delalo družbo: divjina. Seveda so mi stali ob strani tudi družinski člani, starši, sestre, žena, otroka in prijatelji, ampak divjina je že od nekdaj moje zatočišče.

Mogoče se zdi, da sem uporabil nenavadno besedo, »zatočišče«, saj je lahko divjina nepredvidljiva in velikokrat sovražna, ampak meni je bila v veliko uteho v vseh svojih oblikah: od oceana do puščave, od džungle do gozda, od savane do pogorja. Še vedno me preseneča, kolikokrat je v ospredju tako imenovani boj med človekom in naravo, ampak jaz se pravzaprav nikoli nisem bojeval z njo; odnos je zame že od nekdaj simbiotičen.

Zelo mi je všeč, da Švedi in Norvežani k besedi narava dodajajo pripono, ki izraža spoštovanje do nje in njeno pomembnost. Zame je divjina, narava, природа (kakor koli ji že rečete) zdravilo, zatočišče pred zahtevami vsakdanjega življenja in kraj, kjer lahko obnovim svojo samozavest.

Zadnjih osem let za svojo televizijsko oddajo *V divjini z Benom Foglom* potujem po svetu in spoznavam ljudi, ki živijo daleč od civilizacije. Posameznike, ki so doživeli eksistencialno krizo in so sklenili, da bodo obrnili nov list v obliki preprostejšega življenja v divjini. Ob vsaki vrnitvi po desetdnevem bivanju pri njih tudi sam preživljam minikrizo in si postavljam vprašanja o svojem življenju – stare klišeje, kot sta »Kakšen je smisel vsega skupaj?« in »Zakaj smo tukaj?« Vprašanja so pomembna, imajo neskončno število možnih odgovorov in se v življenju pojavljajo včasih večkrat, drugič manjkrat.

Veliko let sem se spopadal s strahom pred neuspehom. Veslanje čez Atlantik in plezanje na Everest sta zgolj dva primera, ko sem tvegala neuspeh, da bi premagal strah pred njim. Če nas kdo prosi, naj opišemo svoje življenje, bomo verjetno naštel svoje dosežke in uspehe ter izpustili polomije in napake, ampak ali niso tudi te del nas!? Konec koncev je neuspeh sestavni del vsakdanjega življenja. Brez neuspeha pravzaprav ne moremo doživeti uspeha. Vse je relativno. Tako kot si milijonar želi postati milijarder oziroma župan predsednik, si bomo vedno želeli več, ob tem pa se bomo morali spoprijeti z neizogibnostjo neuspehov na poti. Težava je v tem, da nas večina skuša pozabiti polomije. Tako je, kot bi izgubili spomin.

Za družbo je neuspeh tabu. Ampak gotovo smo vsi vsote svojih sestavnih delov. Te izkušnje nas oblikujejo in klešejo. Če se učimo iz svojih napak, postajamo boljši, kajne? Če nam ves čas uspeva brez truda, ali se temu sploh lahko reče uspeh?

Če združimo nezaupanje vase s kritikami, s katerimi pesimisti in nasprotniki obkladajo vsak dosežek, dobimo metež dvomov. Jaz pravim, da me takrat muči malodušje. Že od nekdaj me je, ampak po vzponu na Everest se je zdelo, da me muči pogošteje. Nad glavo sem imel temen oblček, ki me je spremljal celo v sončnem vremenu. Polastila se me je velikokrat neutemeljena tesnoba, začelo me je bolj skrbeti in pretirano sem razčlenjeval vse po vrsti.

V popolnem instagramskem svetu holivudske brezhibnosti ni težko odstraniti naših slabosti in zmotljivosti, ampak stvarnost je takšna, da jih imamo vsi, le da ne sklenemo velikokrat povedati zanje drugim. Vsi hočemo dajati vtis popolnosti, ampak krinka nam bo prej ali slej zdrsnila z obraza. Že od nekdaj me muči nezaupanje vase. Mislim, da bi mi lahko celo postavili klinično diagnozo sindrom prevaranta. Primanjkuje mi občutja moje lastne vrednosti. Zdi se mi, da sem nekako ogoljufal

sistem – konec koncev bi kot zguba moral biti obsojen na neuspešno življenje. Uspeh ni del mene.

Sprašujem se, ali je to znak izjemno povezanega sveta, v katerem zdaj živimo in v katerem nekateri ljudje radi nasprotujejo zaradi nasprotovanja samega. Kakršen koli že je temeljni razlog, je rezultat to, da smo v preteklosti le redko kdaj živeli pod takšnim drobnogledom.

Mogoče je zato divjina postala vse bolj dragoceno zdravilo za sovraštvo, pesimizem in negativnost, s katerimi je prežeto sodobno življenje. V nasprotju s tem namreč divjina in narava omogočata preprost in iskren svet. V divjini ni zapletov. Izraz »divja« sicer kaže, da je nevarna in sovražna, vendar je prav verjetno precej varnejša od mestnega okolja, v katerem nas sklene živeti večina.

Človeška civilizacija je pogosto polna zapletov, nians in zmede, divjina pa je neizumetničen preprost kraj, kjer je črna črna in zelena zelena. V njem ni nobenega sovraštva niti ljubosumja. Nobene jeze ni. Normalno, da je lahko nevaren in včasih krut. Lahko je tudi nepredvidljiv, ampak od narave se lahko naučimo marsikaj. V tem okolju sem bil vsekakor najsrečnejši.

Pomislite na kazalnik sreče. Ali je res mogoče biti srečen prav ves čas? Razmislite. Po tem hrepenimo vsi, ampak ali je to res dosegljivo? Srečo gotovo porajajo nihajoča čustva, kajne? Če želimo ponovno priklicati občutek, najprej potrebujemo rahel upad. To rad primerjam z vremenom. Za vas ne vem, ampak jaz imam nasmeh na obrazu in sem dobre volje vsakič, ko se zbudim v žarkih jutranjega sonca, ki lijejo skozi okna. To se zdi kot posebna priložnost, redki trenutek na našem oblačnem otočku.

Temu pravim »kalifornijski« sindrom. Če ste že bili kdaj v Kaliforniji, mogoče veste, kaj imam v mislih. Vsakič, ko obiščem

zahodno obalo ZDA, me zapelje tamkajšnje popolno vreme. Jasno modro nebo in idealna temperatura dozdevno *vsak* dan. Vreme je vsak dan zagotovo sončno. Si lahko predstavljate? Prav sanjsko. Ampak kaj, ko to prej ali slej postane dolgočasno. Enakost je enolična, zato se čarobnost izgubi. Potrebujemo deževne dni, da lahko zares cenimo sončne.

Tako kot pri vremenu tudi v svojem življenju potrebujemo malo pestrosti. Doživljati moramo padce, da bi bili lahko zares hvaležni za vzpone. Skratka, brez svojih neuspehov nikakor ne moremo okusiti sladkega uspeha. Naši čuti postanejo otopeli in neobčutljivi zanj.

S tem nočem reči, da moramo biti nesrečni, če želimo priti do sreče, potrebujemo pa mešana čustva, če hočemo občutiti pravo vznichenost. Sreča mora biti končni cilj življenja; z njo se pravzaprav ne more kosati noben znesek denarja, noben uspeh. Kaj je torej tisto, kar nas dela *nesrečne*? Večina majhnih otrok je srečna. Medtem ko pišem to knjigo, se moja otroka smejeta, cvilita, hihitata in smehljata. To je naravnost nalezljivo in zelo srečen sem, ko slišim, kako srečna sta. Njuno srečo kar srkam vase.

Če je večina majhnih otrok srečnih, kaj se nam torej zgodi v življenju, da postanemo nesrečni? Če je sreča privzeto stanje, kaj se nam zgodi, da postanemo žalostni? Na svetu je veliko ljudi, ki imajo vse, vendar imajo občutek, da nimajo ničesar. Sem empat, kot bi temu rekli. Vpijam čustva okrog sebe. Čutim tujo bolečino in srečo, kar je včasih zelo utrudljivo.

Rad si mislim, da sem srečen človek. S tem nočem reči, da sem stalno srečen, ampak označil bi se za optimističnega človeka. Osrečujejo me vse predmetne stvari, kot so sonce, drevesa, voda, gore, trava, mah, rože, reke, jezera, ocean in čolni. Pa tudi vse družbeno, kot so družina, sprehodi, pohodi, tek, smejanje, uživanje v hrani in klepetanje. Zame idealna bi bila kombinacija predmetnega in družbenega.

Ko sem bil star 13 let, je moj oče odpeljal mene in mojega najboljšega prijatelja Tobyja na poletno taborjenje v kanadski park Algonquin na jugovzhod Ontaria. Na streho bujka smo privezali star kanu iz cedrovine, ki ga je obnovil moj dedek, napolnili nahrbtnike s hrano in se odpravili na pustolovščino.

Zdrsnili smo v najbolj odmaknjeno divjino, kar sem jih kdaj videl. Podnevi smo veslali mimo losov, ki so se elegantno paskali, in bobrov, ki so rezljali les. Ponoči smo po postavitvi šotora dvignili vrečo s hrano visoko v drevesno krošnjo, da ne bi do nje prišli divji medvedje. Teh sem se na smrt bal. (Preden smo odšli iz Britanije, je oče naju s Tobyjem odpeljal v Hyde Park v osrednjem Londonu na tečaj samoobrambe za primer, da bi nas napadel medved. Oče se je pretvarjal, da je medved, in naju je mikastil s svojimi namišljenimi tacami, midva pa sva se varovala tako, da sva se zvila v položaj zarodka!) Z ribiškimi palicami smo lovili sladkovodne ribe za večerjo, zraven njih pa smo jedli sladkovodne školjke, za katerimi smo se potapljali, in gozdne borovnice, ki smo jih nabirali v gozdu. Še vedno se spomnim našega prvega taborišča: šotor je bil dovolj velik zgolj za naju s Tobyjem, zato je moral oče spati na prostem.

Zelo rad sem bil doma, ampak v Londonu nisem bil nikoli tako zadovoljen kot v Kanadi. Tam sem bil pravzaprav naravnost »blažen«. Kot sin Kanadčana sem dolge poletne počitnice preživel v Kanadi na obalah sladkovodnega jezera Chemong v leseni koči, ki jo je s svojimi lastnimi rokami zgradil moj dedek. Tista poletja so bila vrhunec mojega otroštva, pa tudi vir moje ljubezni do narave in navdušenosti nad njo. Osem dolgih tednov vsako leto sem s sestrama, bratranci in sestričnami plaval, lovil ribe, veslal in taboril okrog našega jezera. Ne spomnim se, da bi se kdaj dolgočasil, in kljub pogostemu dežju in obilici komarjev ne vem, da bi mi bilo kdaj neprijetno. Oboževal sem preprostost jezerskega življenja. Nikoli nismo nosili čevljev in le

redko kdaj je imel kdo na sebi majico. V spominu imam stalno gibanje. Vedno smo kaj počeli.

Moj pokojni dedek Morris je bil po postavi pravi medved. Človek dejanj. Garač. Eden tistih, ki je znal narediti, popraviti ali izdelati kar koli. Po koči je imel več različnih delavnic, polnih orodja in opreme.

Kot otrok sploh nisem cenil dejstva, da je sam zgradil kočo. Zdaj se čudim temu, da jo je. Zvlekel je skupaj les, izdelal vrata, položil cevi in napeljal električno. Koča je bila malo vegasta, ampak vse je delovalo in bili smo navdušeni.

Ste že kdaj zavohali kaj, kar vas je popeljalo v preteklost? Hja, jaz se razburljivih poletij na jezeru Chemong spomnim ob rahlo mošusnem vlažnem vonju. Ker kočica ni bila izolirana in ni imela ogrevanja, jo je dedek zabil z deskami vsako zimo, ko je v celoti zamrznilo jezero, spomladi pa znova odprl in pri tem dvignil njene posedle vogale z avtomobilsko dvigalko. Zimski led je premaknil pomol in čolnarno, ki ju je lastnoročno zvlekel nazaj na njuni mesti.

Jezero sicer ni bilo ravno v divjini, bilo pa je naš divji kraj, kjer sem se lahko izgubljal v rastlinstvu in živalstvu. Bilo je popolno nasprotje mojega londonskega življenja. Ure in ure sem preživel v kanuju, veslal okrog otočkov, posejanih po jezeru, in opazoval bobre. Sprašujem se, ali zato še vedno čutim takšno srečo in zadovoljstvo, kadar sem blizu vode oziroma v gozdu; mogoče je za to zaslužen prikrit spomin na moje otroštvo.

Zavedam se sicer, da nima vsak »srečnega« otroštva, ampak med najsrečnejšimi ljudmi, ki sem jih spoznal v vseh teh letih, so tisti, ki so znali poustvariti svoje otroštvo v poznejšem življenju; tiste brezskrbne dni brez odgovornosti oziroma bremena, povezanega z »odraščanjem«.

Katero breme je to? Ali je odgovornost? Velikokrat se sprašujem, zakaj je vsakdanje življenje v otroštvu v večini primerov bolj srečno. Ali srečo ovirata starost in odgovornost? V poznejšem življenju prej ali slej vsi prevzamemo takšno ali drugačno odgovornost, naj bo ta v službi, povezana z družino ali finančna. Vsaka je povezana z obvezami in pritiskom po zagotavljanju nečesa. Ta »pritisk« je lahko za številne nevzdržen.

Zame je divjina že od nekdaj način bega pred življenjskimi bremenami. S tem nočem reči, da v divjini ni nobenih bremen, ampak ko ta postanejo znana, so manj strašljiva od umetnih obremenitev mestnega življenja. Kadar govorimo o begu oziroma »eskapizmu« v zahodnjaškem pomenu besede, večina ljudi razmišlja o »begu« iz mesta v divjino, čeprav je na svetu, seveda, še vedno veliko krajev, kjer si ljudje prizadevajo in sanjarijo o tem, da bi pobegnili pred podeželskim življenjem in tega zamenjali za priložnost v mestu.

Od nekdaj se mi zdi čudno, da toliko ljudi sanjari o takšnem begu, izpeljejo pa ga le redki. Beg? Pobegniti pomeni, da tičiš nekje, kjer nisi srečen. Zakaj nas torej toliko izbira življenje brez zadovoljstva v upanju, da bomo spotoma nekako našli izmuzljivo srečo? Razlaga tega je, da zmoremo biti srečni zgolj na začetku in koncu življenja – v obdobjih, v katerih smo brez finančnih bremen. Je torej denar tisti, ki nas osrečuje oziroma onesrečuje? To, da si toliko ljudi želi preprostejše življenje v divjini, kaže, da nas večina hrepeni po življenju brez finančnih bremen.

Če živimo v mestu med ljudmi, tam kraljujeta materializem in denar. Ujeti smo v sistem, v katerem moramo kopiciti denar, da bi držali korak z množicami. Potrošništvo nas utirja v finančne kolesnice, v katerih neizogibno obtičimo.

Divjina zahteva zelo drugačen kapital: spoštovanje, znanje in potrpljenje. Življenje v naravi je povezano z veliko odgovornostjo, vendar zelo drugačno od tiste v svetu potrošništva.

Divjina v vseh svojih oblikah od džungle do polarnega leda in od mogočnih rek do prostranih oceanov še vedno predstavlja 23 odstotkov planeta. Ampak to pomeni, da se je 77-ih odstotkov dotaknil človek in jih ukrotil. Prave divjine ni več ostalo prav veliko in naš odnos s tem koščkom pristne deviške narave ostaja zapleten.

Radi vidimo, da obvladujemo rastlinstvo in živalstvo povsod okrog sebe. Radi verjamemo, da smo glavni plenilec najvišjega reda in da smo sposobni ukrotiti, nadzorovati in izkoriščati pokrajino okrog sebe. Kljub temu prepoznamo vrednost narave; to, da smo pod milim nebom v divjini, nas osrečuje.

Raje sem na prostem kot v zaprtem prostoru. Najbolj sem zadovoljen takrat, ko hodim ali plezam, se vzpenjam, tečem ali plavam. Divjina me spravlja v boljšo voljo in krepi mojo samozavest.

V preteklih letih sem na številnih odpravah, potovanjih, pustolovščinah in srečanjih doživel vrsto izzivov, pri katerih sta bili na preizkušnji moja odločnost in trdoživost. Porajali so upanje in zadovoljstvo, včasih pa tudi obup in ogorčenje. Doživljal sem pogum in strah, blaženo samoto in zelo hudo osamljenost. V enaki meri uspehe in poraze.

Spotoma sem se naučil tega ...

PRVO POGlavJE

MORJE

»Morje odplakne vse tegobe.«

Hipokrat

Veslanje čez Atlantski ocean je bila najtežja naloga, kar sem se jih lotil. Konec.

To poglavje bi bilo lahko zelo kratko, vendar bom natančneje pojasnil.

Veslanje čez Atlantski ocean je bila najtežja naloga, kar sem se jih lotil. Res. Resno mislim. Bil sem na večji preizkušnji kot pri čemer koli, kar sem naredil pred tem ali kar bom še kdaj. Nikakor ne bo nič več tako grozljivo, dolgočasno, nevzdržno ali blazno enolično.

Podvig ni bil najbolj strašljiv, kar sem jih kdaj izpeljal, ni bil najbolj nevaren in ni bil najtežji, vendar me je zlomil. Dobil sem tudi nauke o dolgočasju, strahu, bolečini, nezadovoljstvu, vztrajnosti, načrtovanju in pripravah. Pravzaprav je bila to ena od mojih prvih lekcij iz šestih P-jev: priprave in planiranje preprečijo prekleto porazno predstavo. Ocean je skoraj nepredstavljivo velikanski, je ogromno divje prostranstvo, kjer ljudje še posebno štrlimo ven. Ampak med merjenjem z Atlantikom sem se naučil, koliko je vredna vzdržljivost.

Vse se je začelo, ko je v moj poštni nabiralnik padlo elektronsko sporočilo z vabilom, naj se udeležim BBC-jevega dobrodelnega boksarskega dvoboja Sport Relief 2004. Moj par naj bi bil Aled Jones, mlad valižanski pevec, ki je zaslovel kot najstnik s priljubljeno priredbo pesmi *Walking in the Air* iz *Sneženega moža*.

Privolil sem, kar je bilo nenavadno zame in mi sploh ni bilo podobno. Na tem mestu bi bilo najverjetneje dobro pojasniti, da nisem boksar. Že od nekdanj sovražim kontaktne športe in boks me je še posebej odbijal. Ampak včasih preprosto zaupaš občutku. Tista hitra odločitev je bila zame prelomnica in začetek velikega osebnega potovanja.

Nazadnje je Aled Jones odpovedal, namesto njega pa sem dobil igralca Sida Owna. Prvič v življenju sem se znašel na popolnoma tujem terenu, saj naj bi na državni televiziji pred večmilijskim občinstvom v živo boksal z izjemno priljubljenim igralcem iz britanske nadaljevanke *EastEnders*, ki je bil povrh vsega še nekdanji amaterski boksar.

Glede na stavnice sem imel zelo malo možnosti za zmago. Na tehtanju je Sid s prsmi butnil vame, da me je odneslo nazaj. »JE TO NAJBOLJ NEIZENAČEN DVOBOJ VSEH ČASOV?« so kričale časopisne naslovnice naslednjega dne. Bil sem avtsajder. Ker nisem hotel biti ponižan, sem se vrgel v dvomesečno naporno treniranje. Sprejel sem izziv in zmagal v dvoboju. Na koncu je bila moja največja prednost vzdržljivost. Pas zmagovalca sem si prislužil tako, da sem se popolnoma posvetil treningu.

Po tistem me je gnal naprej sindrom preživelega. Počutil sem se nepremagljivega. Občutek sem imel, da bi lahko osvojil svet. Sledila je nekakšna verižna reakcija – boksarski dvoboj je sprožil vse večje samozaupanje v moje sposobnosti in kmalu sem se zalotil pri iskanju drugega izziva, ki mi ne bi bil blizu in pri katerem bi bila moja vzdržljivost na še posebno veliki preizkušnji.

V boksarskem ringu, ko je sodnik dvignil mojo roko in me razglasil za zmagovalca, se je v meni prebudilo upanje v sposobnost, da se lotim Atlantika. Takrat sem bil še suženj stereotipov iz resničnostnih televizijskih oddaj, saj je moja »slava« nastala v oddaji *Castaway 2000* na BBC 1. Slava iz resničnostnih oddaj je namreč zelo plitva – nima ne podlage ne korenin. Slaven si zato, ker si nastopil v neki televizijski oddaji, ne pa zato, ker bi imel kakršno koli globino, večino ali znanje. Pisalo se je leto 2004 in še vedno sem tičal v cirkusu, ki ga je okrog slavnih zganjala revija *Heat*, zato sem hotel pobegniti pred tem. Hrepenel sem po izzivu, s katerim bi lažje spremenil tok svojega življenja ter vzel škarje in platno svoje življenjske zgodbe v svoje roke.

Še vedno so me imeli zgolj za gosposkega, lepega bivšega dijaka zasebne srednje šole. Nisem pa hotel, da bi me do smrti poznali kot »Bena, tistega tipa iz resničnostne oddaje«. Hotel sem, da me ljudje spoštujejo še zaradi česa drugega. Hotel sem presenetiti kritike, ki so me odpisali, in jim dokazati, da je pod mojo milo zunanostjo več poguma in odločnosti, kot mi ju pripisujejo. Če bi se lahko dokazal s trpljenjem in vztrajanjem, bi mogoče lahko prevzel nadzor nad javnim delom svoje osebnosti ter si obenem okrepil samospoštovanje in samozavest.

Globoko v sebi sem si želel uspeha, ne slave. Če sem hotel to doseči, sem potreboval nekaj velikega, vendar še vedno dosegljivega, nekaj, pri čemer bi bile moje sposobnosti na skrajni preizkušnji. Veslanje čez Atlantik se je zdelo primerno.

Za poskus veslanja čez Atlantik sem prvič slišal leta 2001, ko sta svojo namero napovedala mož in žena Andrew in Debra Veal. Medijsko zanimanje je bilo veliko – zakonski par, v katerem je mož amaterski veslač, žena pa popolna novinka, bi v vsakem primeru pritegnil veliko pozornosti. Ta se je še okrepila, ko je moral Andrew zaradi neobvladljive tesnobe odstopiti po komaj osmih dneh poti.